

รายวิชาศิลปะ

รหัสวิชา ศ๑๖๑๐๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

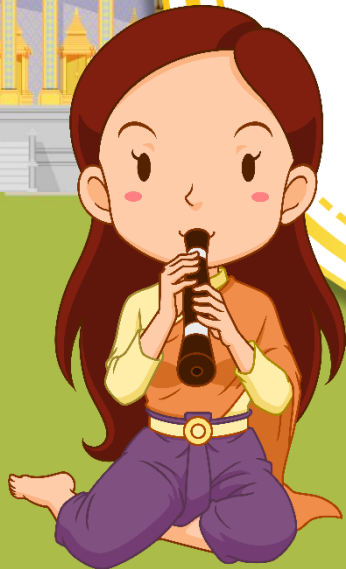
เรื่อง **ดนตรีไทยในประวัติศาสตร์**

ครูผู้สอน ครูจันทิมา อนุกุล

ดนตรีไทย

ในประวัติศาสตร์

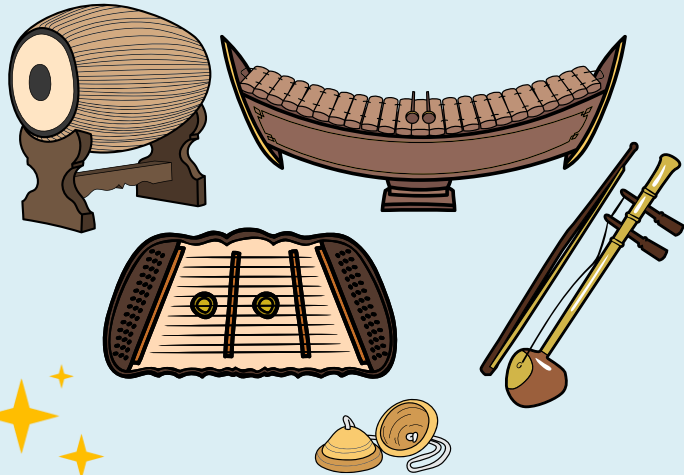
จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. อธิบายดนตรีในยุคสมัยต่าง ๆ
๒. จำแนกเครื่องดนตรีในยุคสมัยต่าง ๆ
๓. ตระหนักและเห็นคุณค่าของดนตรีในแต่ละยุคสมัย

นักเรียนเคยพบเห็น
เครื่องดนตรีอะไรบ้าง

ยุคสมัยของคนตรีไทย

การจำแนกเครื่องดนตรีไทย

ตามยุคสมัยสามารถจำแนกได้

๔ สมัย ได้แก่

ยุคสมัยของคนตรีไทย

สมัยสุโขทัย

สมัยอยุธยา

สมัยธนบุรี

สมัยรัตนโกสินทร์

สมัยสุโขทัย

ชาวไทยมีความสนุกสนานกับการเล่นดนตรี และร้องเพลงกันมากดังที่ปรากฏในหลักศิลาจารึก พ่อขุนรามคำแหง กล่าวถึงเครื่องดนตรีไทยในสมัยสุโขทัยได้จากวงดนตรีไทยในสมัยนั้น ได้แก่ **วงแตรสังข์** ที่ใช้บรรเลงในพระราชพิธีต่าง ๆ

สมัยสุโขทัย

ประกอบด้วยเครื่องดนตรีฝรั่ง แตรงอน
ปี่ฉวนแก้ว กลองชนะ บัณเฑาะว์ และมโหระทึก
และมีวงปี่พาทย์เครื่องห้า ประกอบด้วย
ปี่ใน ฆ้องวง ตะโพน กลองทัด และฉิ่ง
นอกจากนี้ยังมีเครื่องดนตรี
เช่น พิณ และซอสามสาย

วงดนตรีในสมัยสุโขทัย

เครื่องดนตรีสมัยสุโขทัย

แตรฝรั่ง แตรงอน ปี่ฉวนแก้ว
กลองชนะ บัณเฑาะว์ กลอง
มโหระทึก ปี่ใน ฆ้องวง ตะโพน
กลองทัด ฉิ่ง พิณ และซออสามสาย

สมัยอยุธยา

เป็นช่วงที่บ้านเมืองมีศึกสงคราม
อยู่ตลอดเวลา จึงทำให้ดนตรีไทย
ไม่เจริญก้าวหน้ามากนัก ยังคงมีเครื่องดนตรี
ในวงปี่พาทย์ เครื่องห้าเท่าเดิม จนมาเพิ่ม
ระนาดเอกภายหลังในตอนปลายสมัยอยุธยา

วงปี่พาทย์เครื่องห้า

สมัยธนบุรี

มีวงดนตรี ๓ ประเภท คือ วงปี่พาทย์ วงมโหรี และ วงเครื่องสาย แต่มีเครื่องดนตรีของชาติต่าง ๆ เข้ามา ในประเทศไทยหลายชนิด

ดังปรากฏในหมายกำหนดการของพระมหากษัตริย์ ในสมัยนั้นว่า “ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิณพาทย์ไทย พิณพาทย์รามัญ มโหรีไทย ฝรั่ง มโหรีญวน เขมร ผลัดเปลี่ยนกันสมโภช ”

วงมโหรีเครื่องสี่

สมัยรัตนโกสินทร์

มีความก้าวหน้าทางดนตรีมาก

เริ่มจากสมัยรัชกาลที่ ๑ ได้เพิ่มกลองทัดขึ้น

ในวงปี่พาทย์เป็น ๒ ลูก

และเพิ่มระนาดในวงมโหรีปี่พาทย์อีก ๑ ราง

สมัยรัตนโกสินทร์

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๒ เริ่มมีปีพาทย์บรรเลง
ประกอบเสภา จึงได้นำเป็งมางมาติดข้าวสุก
ถ่วงเสียงให้ต่ำลง เรียกว่า สองหน้า
ใช้ประกอบการบรรเลงประกอบเสภา

กลองสองหน้าในสมัยรัชกาลที่ ๒

ภาพจาก https://www.rpg23.ac.th/uploads/20130614094044alLhme/contents/file_20210530220035.pdf

สมัยรัตนโกสินทร์

ในสมัยรัชกาลที่ ๓ มีผู้สร้างระนาดทุ้มและ
ซออว่งเล็กขึ้นมา ทำให้เกิดวงปี่พาทย์เครื่องคู่ขึ้นในสมัยนั้น
นอกจากนี้ยังมีการนำปี่นอกเข้ามาผสมเข้าคู่กับปี่ใน และ
เครื่องดนตรีเดิม คือ ตะโพน กลองทัด ฉิ่ง เช่นเดิม
รวมทั้งมีวงมโหรีเครื่องคู่เกิดขึ้น โดยมีการนำระนาดทุ้ม
ซออว่งเล็ก และขลุ่ยหลีบ ให้เข้าคู่กับเครื่องดนตรี
ที่มีอยู่เดิม

ระนาดทุ้มในสมัยรัชกาลที่ ๓

ภาพจาก https://www.rpg23.ac.th/uploads/20130614094044alLLhme/contents/file_20210530220035.pdf

ฆ้องวงเล็กในสมัยรัชกาลที่ ๓

ภาพจาก https://www.rpg23.ac.th/uploads/20130614094044alLLhme/contents/file_20210530220035.pdf

สมัยรัตนโกสินทร์

สมัยรัชกาลที่ ๔ วงปีพาทย์มีความเจริญมาก

มีระนาดทุ้มเหล็ก และระนาดเอกเหล็ก

มาเพิ่มเข้าในวงปีพาทย์

และเรียกวงปีพาทย์นี้ว่า วงปีพาทย์เครื่องใหญ่

ระนาดทุ้มเหล็กในสมัยรัชกาลที่ ๕

ภาพจาก https://www.rpg23.ac.th/uploads/20130614094044aLLhme/contents/file_20210530220035.pdf

สมัยรัตนโกสินทร์

สมัยรัชกาลที่ ๕ ได้เกิดวงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์

รวมทั้งยังนำฆ้องชัยหรือฆ้องหุ่ยมา ๗ ลูก

เทียบเสียงเรียงลำดับตีห่าง ๆ

คล้ายกับเบสของฝรั่ง เพิ่มเข้ามา

วงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์

สมัยรัตนโกสินทร์

สมัยรัชกาลที่ ๒ การดนตรีมีความเจริญขึ้นมาก โดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตั้ง กรมมหรสพ กรมบัญชาการ กรมโขนหลวง กรมพิณพาทย์หลวง กลองเครื่องสายฝรั่งหลวง และ กรมช่างมหาดเล็ก สำหรับสร้างและซ่อมสิ่งที่เป็น ศิลปะต่าง ๆ

สมัยรัตนโกสินทร์

สมัยรัชกาลที่ ๗ พระองค์ยังทรงพระราชนิพนธ์ เพลงราตรีประดับดาว เถา เพลงเขมรละออองค์ เถา และเพลงคลื่นกะทบฝั่ง ๓ ชั้น ต่อมาหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ การดนตรีไทยได้ค่อย ๆ เสื่อมลง

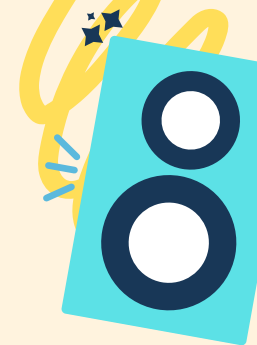

เครื่องดนตรีสมัยรัตนโกสินทร์

กลองสองหน้า ฆ้องชัยหรือฆ้องหุ่ย ระนาดทุ้ม
ฆ้องวงเล็ก ขลุ่ยหลีบ
ระนาดทุ้มเหล็ก และระนาดเอกเหล็ก

เดี่ยวระนาดเอก เพลงม้าย่อง ๓ วัน ทางครูบุญธรรม คงทรัพย์
ครูบุญธรรม คงทรัพย์ เป็นมีกระบวนเอกศิษย์ครูเจียร และครูทาด มลายมาดย์ สำนักคนตรี
ร้างวางทว พาทย์เอกกล สำนักคนตรีไทยที่มีชื่อเสียงฝั่งธนบุรี ครูบุญธรรมเป็นผู้ประพันธ์ทางเดี่ยว
ระนาดเอกเพลงม้าย่อง ๓ วัน เป็นทางเดี่ยวระนาดเอกที่ผู้บรรเลงต้องรู้เพลงกำลังในทางบรรเลง
การผูกทางเพลงเป็นกลอนทางระนาดเอกแบบโบราณมีลักษณะเฉพาะตัวไม่เหมือนกับคนตรีใดเหมือน
ตามแบบฉบับทางฝั่งธนบุรี ถัดคือกุก อ้อยสข สุริยางคศิลป์นอาวเส กลุ่มสุริยางคไทย สำนักการ
สังคต กรมศิลปากร เชื้อต่อเพลงเดี่ยวระนาดเอกเพลงม้าย่อง ๓ วัน จากครูชโล แสงม่วง ศิษย์ครู
บุญธรรม และเป็นผู้ถ่ายทอดทางบรรเลงเดี่ยวม้าย่อง ๓ วัน แก่คราวัช พรหมจิตต์ สุริยางคศิลป์
ปฎิบัติอกรรณหนึ่ง

สื่อวีดิทัศน์นี้ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์

เดี่ยวระนาดเอก เพลง ม้าย่อง

เผยแพร่โดย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

เผยแพร่วันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐

ที่มา <https://www.youtube.com/watch?v=Erl0AweGJno>

กิจกรรมวันนี้

ดนตรีไทย

ในประวัติศาสตร์

ชั้นปฏิบัติ

คำชี้แจงกิจกรรมนักเรียน

ให้นักเรียนจำแนกเครื่องดนตรีไทย
แต่ละประเภทให้ถูกต้อง

บทบาทครูปลายทาง

ให้ครูปลายทางควบคุมชั้นเรียนดูแล
ความเรียบร้อยและตรวจสอบ
ความถูกต้อง

กลองมโหระทึก

กลองชนะ

ซอสามสาย

ปี่ใน

จะเข้

ขลุ่ยหลีบ

ระนาดเอกเหล็ก

ซออู้

ระนาดทุ้ม

กระจับปี่

พิณ

แตรสังข์

ตัวอย่าง

เครื่องคิด	เครื่องสี	เครื่องตี	เครื่องเป่า

กลองมโหระทึก

กลองชนะ

ซอสามสาย

ปี่ใน

จะเข้

ขลุ่ยหลีบ

ระนาดเอกเหล็ก

ซออู้

ระนาดทุ้ม

กระจับปี่

พิณ

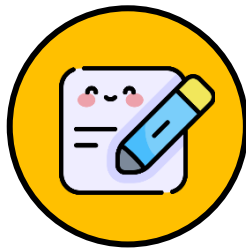
แตรสังข์

เฉลย

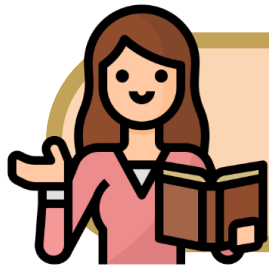
เครื่องตัด	เครื่องสี	เครื่องตี	เครื่องเป่า
จะเข้	ซอสามสาย	กลองมโหระทึก	ปี่ใน
กระจับปี่	ซออู้	กลองชนะ	ขลุ่ยหลีบ
พิน		ระนาดเอกเหล็ก	แตรสังข์
		ระนาดทุ้ม	

สรุปการเรียนรู้ สำหรับวันนี้

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง วงดนตรีในยุคสมัยต่าง ๆ

สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th

